

Kóródi Márton¹

A második Trump-adminisztráció és a nemzetközi multilaterális intézményrendszer

Donald Trump 2025-ös elnöki beiktatása óta rendkívüli sebességgel és mértékben formálja át a 21. századi multilaterális intézményrendszert – de legalábbis az ezekben vállalt amerikai szerepet. Bár néhány ilyen jellegű intézkedés részben már első elnöki ciklusában is megjelent, majd szerepeltek a 2024-es elnökválasztási kampányban is, mégis komoly visszhangot váltott ki az, hogy milyen gyorsan, határozottan, kérésselhetetlenül – akár a hatások látszólagos mérlegelése nélkül – hátrált ki a hagyományosan az Egyesült Államok által létrehozott szervezetekből, amelyekben évtizedekig meghatározó, vagy akár vezető szerepet is játszott. Ezzel párhuzamosan az amerikai (nemzeti) intézményrendszert is átalakították, a kormányzat működésének – pénzügyi – hatékonyságát hangoztatva. A tanulmány áttekinti a második Trump-elnökség döntéseinek hátterét, mibenlétét, illetve következményeit az egyes intézményekre és nemzetközi szerződésekre nézve, mérleget vonva az elnökség első évéről.

Kulcsszavak: Donald Trump, Egyesült Államok, ENSZ, Palesztina, WHO, klíma-egyezmény

The Second Trump Administration and the System of International Multilateral Institutions

Since his presidential inauguration in 2025, Donald Trump has been reshaping the 21st century system of multilateral institutions – or at least the American role in it – with extraordinary speed and scale. Even though such measures were partly present in his previous presidential term, and displayed in the 2024 presidential campaign, the rapid, decisive, and inexorable retreat – without any apparent consideration of the effects – from the organizations traditionally created by the United States, in which the U.S. even played a dominant and sometimes leading role for decades, has caused remarkable outcry. In parallel, the administration also transformed U.S. (national) institutions, allegedly pursuing governmental – fiscal – efficiency. This study reviews the background, nature, and consequences of the decisions of the second Trump administration for respective institutions and international treaties, taking stock of the first year of the presidency.

Keywords: Donald Trump, United States, United Nations, Palestine, WHO, climate deal

¹ Kóródi Márton az NKE hallgatója.

A multilaterális nemzetközi intézményrendszer jelentősége

A második világháború után győzelme következtében az Egyesült Államok olyan szerephez jutott, amely mind gazdaságilag, mind politikailag lehetővé tette számára nemzetközi befolyásának nagymértékű kiterjesztését. Ennek eredményeként jött létre többek között az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), majd a hidegháború mélyülésével az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), amelyek az Egyesült Államok nagyhatalmi politikájának sarokköveivé váltak. A hidegháború alatt az amerikai befolyás a Szovjetunióval folytatott versengés következtében megnőtt, ami a 20. század végére az Egyesült Államok által vezetett unipoláris világrend létrejöttében csúcson sodródott ki. Ahhoz azonban, hogy érdekeit képes legyen hatékonyan érvényesíteni, elengedhetetlen maradt ennek az intézményrendszernek a fenntartása, sőt fokozatos bővítése is. Ebben a tekintetben általános kétpárti külpolitikai konszenzus és kontinuitás alakult ki Washingtonban, amely az elmúlt évtizedek világpolitikai eseményeit és válságait igyekezett a már meglévő nemzetközi intézmények segítségével vagy az általuk biztosított legitimitás mentén kezelni.

Donald Trump első elnöksége alatt az „Amerika az első!” politikájának jegyében már erős kritikát fogalmazott meg számos multilaterális intézmény működésével és a többoldalú kapcsolatok – vélt vagy valós – egyensúlytalanságával kapcsolatban. Már akkor tervezte az Egészségügyi Világszervezetből való kilépést, miközben a párizsi klímaegyezmény vagy az Iránnal akkor még hatályos nukleáris egyezmény felmondását valóra is váltotta. Második elnökségének kezdetén azonban ezeket a kritikákat sokkal erőteljesebben és határozottabban újra előtérbe helyezte, és a szavakat az elnökség első száz napjában tettek is követték. Európai szemszögből a leglátványosabb – egyben legérzékenyebb és így komoly visszhangot kiváltó – lépés mégis J. D. Vance alelnöknek a 2025-ös Müncheni Biztonságpolitikai Konferencián elmondott beszéde² volt, amelyben nemcsak politikai és ideológiai szempontból bírálta európai szövetségeseit, hanem az adminisztráció más tagjainak üzeneteivel összhangban azt is közölte, hogy Európának a saját lábára kell állnia a térség védelmének, stabilitásának biztosítása érdekében, abban nem számíthatnak automatikusan és aránytalanul az Egyesült Államok szerepvállalására.

Mind az első Trump-ciklus, mind a második elnöki mandátum első száz napja alapján jól látható, hogy a republikánus elnök hozzáállása és szándékai a multilaterális intézményekkel, megállapodásokkal kapcsolatban alapvetően eltérnek az előző évtizedek – általában kétpárti, az előző évtizedben pedig demokrata párti – gyakorlatától. A következőkben a 2025. január 20-a óta eltelt időszak legfontosabb lépéseit mutatom be és értékelem ezen a téren.³

Az Egészségügyi Világszervezet (World Health Organization, WHO)

Donald Trump már beiktatásának napján, 2025. január 20-án aláírta azt az elnöki rendeletet, amely kivezeti az Egyesült Államokat az Egészségügyi Világszervezetből, illetve

² Atkinson, Emily: *JD Vance Attacks Europe over Free Speech and Migration*. [online], 2025. 02. 15. Forrás: BBC [2025. 03. 24.].

³ A kézirat lezárásának dátuma: 2025. 06. 01.

amelynek értelmében megszüntet mindennemű befizetést, és visszavonja a WHO-hoz kirendelt személyi állományt. A Trump-kormányzat döntése olyan szempontból nem volt meglepő, hogy már előző elnöki ciklusa alatt hangsúlyozta elégedetlenségét a szervezet működésével kapcsolatban, a befizetéseket pedig meg is szüntette 2020-ban. Ezt követően azonban a Biden-adminisztráció visszavonta az Egyesült Államok kilépéséről szóló döntést, így további négy évre a WHO tagja maradt.

Trump a 2025-ös kilépésre vonatkozó döntését azzal indokolta, hogy a szervezet „roszszul kezelte a Covid-19-járvány elleni védekezést”, illetve hogy „tiszteletlenül magas befizetéseket követel meg az Egyesült Államokkal szemben.”⁴ Azonban a WHO költségvetése szempontjából érdemes kiemelni, hogy bevételeinek jelentős része, mintegy 70%-a⁵ az önkéntes tagállami befizetésekből tevődik össze, ami messze meghaladja a kötelezően befizetendő, 17,5%-ot kitevő összeget. Az Egyesült Államok esetében az elmúlt öt évben önkéntesen befizetett összeg majdnem háromszorosa, 2 milliárd dollár volt a WHO által kötelezőként előírt 718 millió dollárnak.⁶ Ezek alapján a trumpi narratíva erre vonatkozó állítása erősen túlzó, és sokkal inkább a már meglévő kilépési szándék igazolására szolgál, mintsem valódi okként az Egészségügyi Világszervezet elhagyására.

Az elnöki rendeletben további indoklásként megjelent a Covid-19 elleni védekezés alacsony hatékonysága is. Ez azonban jóval szubjektívebb szempont egy olyan intézmény esetében, amely az egész világra kiterjedten lát el – főleg koordinációs, kutató és segítségnyújtási – feladatokat.⁷ A Covid-19-világjárvány alatt a szervezet főleg globális szintű ajánlásokkal igyekezett segíteni a védekezést, amelynek keretei között közzétették például az általános maszkviselési szabályokat, és felhívták a figyelmet a világjárvány okozta mentális egészségügyi következményekre.⁸ Az egyes államok, így az amerikai kormányzat szintjén a WHO-nak azonban nincs beleszólása az egészségpolitikába és az egészségügyi rendszer működtetésébe, így a Covid-válságkezelésbe sem – ebből kifolyólag tehát nehéz számonkérni az amerikai egészségügy működésének hiányosságait a WHO-n.

Az ENSZ Palesztin Menekülteket Segélyező és Munkaközvetítő Hivatala a Közel-Keleten (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, UNRWA)

Az UNRWA-t az ENSZ alapította 1949-ben azzal a céllal, hogy az 1948-as első arab–izraeli háborúban menekültté váló jelentős palesztin lakosságot humanitárius segéllyel lássa el. Létjogosultságát a menekültek tartós – tulajdonképpen mára már évtizedeken átívelő – ellátásának komplex feladata adta az ivóvíz- és élelmiszer-ellátás, egészségügy, lakhatás, oktatás stb. tekintetében. Ezt később olyan konkrét válságkezelési feladatok is

⁴ *Withdrawing the United States from the World Health Organization*. [online], 2025. 01. 20. Forrás: The White House [2025. 03. 23.].

⁵ *Distribution of Contributions to the World Health Organization (WHO) in 2024–2025, by Type*. [online], 2025. 01. Forrás: Statista [2025. 03. 23.].

⁶ McDonald, Jessica: *Q&A on Trump's Impending Exit from the World Health Organization*. [online], 2025. 01. 30. Forrás: FactCheck [2025. 03. 23.].

⁷ *What We Do*. [online]. Forrás: World Health Organization [2025. 03. 26.].

⁸ *Timeline: WHO's COVID-19 Response*. [online]. Forrás: World Health Organization [2025. 03. 26.].

indokolták, mint az ismétlődő gázai katonai beavatkozások nyomán a térség kritikus és ellátási infrastruktúráinak a hiányosságai, majd 2023 végére a teljes összeomlása, a helyi közigazgatási rendszer és bármilyen tényleges, működőképes államhatalom megszűnése.

A mintegy 30 ezer embert foglalkoztató szervezettel szemben Donald Trump azt a kritikát fogalmazta meg, hogy bizonyos tagjai részt vettek a 2023. október 7-ei, Hamasz által Izraelben elkövetett terrortámadás előkészítésében. A Trump-kormányzat erre hivatkozva jelentette be,⁹ hogy felfüggeszt mindennemű támogatást az UNRWA részére. Ez azonban semmiképpen nem mondható új keletű döntésnek, mivel a Biden-adminisztráció már 2024 januárjában ideiglenesen szüneteltette a szervezetnek nyújtott finanszírozást, ugyanezen okokra hivatkozva.¹⁰ Ez a felfüggesztés 300 ezer dollárnyi le nem kötött és 2,5 millió dollárnyi lekötött forrást vont meg az UNRWA-tól,¹¹ amely kifizetések egészen 2025. március 25-ig szüneteltek. A Trump-kormányzat tehát a már meglévő irányelv mentén hosszabbította meg e kifizetések szüneteltetését, beleértve a visszamenőleges követeléseket és a hátralékokat is.¹²

Donald Trump tehát valójában a már hatályban lévő ideiglenes szüneteltetés meghosszabbítását vezette be, amellyel erősíteni kívánja „Amerika az első” politikáját, illetve a hagyományosan is jó republikánus–izraeli kapcsolatokat. Ez a döntése azért is kapott nagyobb nemzetközi visszhangot, mert hivatalos közösségimédia-bejegyzéseiben bemutatta¹³ az úgynevezett „Trump Gaza” ötletet, miszerint a háború után a Gázai övezet helyén létrehoznák a „Közel-Kelet riviéráját”. Erre vonatkozó valódi végrehajtási tervet azonban egyelőre semmilyen egyéb hiteles forrásból származó kommunikáció nem erősített meg.

Az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynöksége (United States Agency for International Development, USAID)

A USAID az Egyesült Államok kormányának egyik ügynöksége, amelynek feladata a Külügyminisztérium alárendeltségében a külföldi segélyek és támogatások kezelése és elosztása. 1961-es megalapítása óta ez az egyik legjelentősebb külföldi segélyezési szervezet, amely dollármilliárdokat fordít többek között humanitárius célokra, egészségügyre, a gazdasági fejlődés elősegítésére, a béke, a biztonság és a demokrácia előmozdítására.¹⁴ Ezeket a feladatait az évtizedek során kormányzattól függetlenül következetesen végezte, szektortól függetlenül reagálva az adott időszak fontosabb kihívásaira. A felvállalt

⁹ *Withdrawing the United States from and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations*. [online], 2025. 02. 04. Forrás: The White House [2025. 05. 10.].

¹⁰ *Public Law 118-47-MAR. 23, 2024 – Further Consolidated Appropriations Act, 2024*. [online], 2024. 03. 23. Forrás: govinfo.gov [2025. 05. 10.].

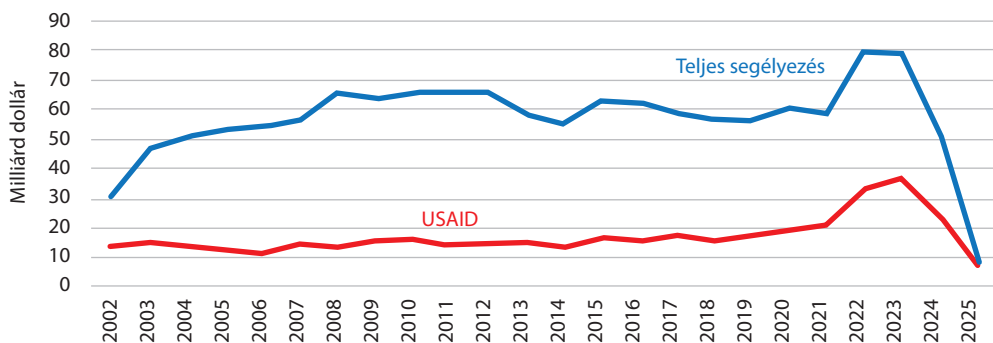
¹¹ Margesson, Rhoda – Zannotti, Jim: *The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA): Overview and U.S. Funding Prohibition*. [online], 2024. 06. 14. Forrás: Congressional Research Service [2025. 03. 24.].

¹² *Withdrawing the United States from and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations* 2025.

¹³ Krever, Mick – Salem, Mostafa: *‘Trump Gaza is Finally Here!’: US President Promotes Gaza Plan in AI Video*. [online], 2025. 02. 26. Forrás: CNN [2025. 03. 10.].

¹⁴ Desilver, Drew: *What the Data Says about U.S. Foreign Aid*. [online], 2025. 02. 06. Forrás: Pew Research [2025. 03. 24.].

feladatoktól függően átlagosan az amerikai külföldi segélyezés egyharmada és fele közötti arányban juttatott el forrásokat a Föld mintegy százhatvan országába (1. ábra).

1. ábra: A USAID részesedése a teljes amerikai külföldi segélyezésből 2002–2025 között¹⁵

Forrás: a szerző szerkesztése

Ezek közül is a 2022-es orosz invázió kezdete óta Ukrajna kapta a legnagyobb támogatást,¹⁶ ami többségében makroökonómiai ösztönzőcsomagokat jelentett, és az infrastruktúra működtetését és helyreállítását célozták, kiegészülve humanitárius, illetve a demokratikus politikai működést és az emberi jogok érvényre juttatását előmozdító segélyekkel. Összehasonlításképpen: 2024-ben a második legtöbb USAID-forrást a Kongói Demokratikus Köztársaság kapta, ahol szinte a teljes, több mint egymilliárd dolláros összeget humanitárius segítségnyújtásra és az egészségügy fejlesztésére fordították. Ezek közül a legjelentősebbek a sürgősségi élelmiszersegélyek, a vízellátás és csatornázás, a HIV/AIDS és malária betegségek elleni fellépés támogatása, illetve az oktatás fejlesztése voltak. Az előzőkhöz hasonló módon Jordániában, a 2024-ben harmadik leginkább támogatott országban szintén a gazdasági szektor, az oktatás és az egészségügy fejlesztése szerepelt fő prioritásként. A Fehér Ház honlapjára felkerült egy cikk, amely a USAID-pénzek pazarlásáról és visszaélészerű használatáról szólt, kiemelve konkrét ügyeket és kezdeményezéseket, amelyek pusztán identitáspolitikai tartalmuk miatt nem járultak hozzá az amerikai érdekek eléréséhez.¹⁷ A felsorolásban szereplő tételek több tízezer dollártól egészen a milliós nagyságrendig változnak, a konkrét számként megjelölt kiadások összesen 12 millió dollárt tesznek ki,¹⁸ ami azonban eltörpül a 2024-es több mint 20 milliárd dolláros USAID-kiadások mellett.

Jól látható tehát, hogy a szervezet országspecifikusan igyekezett orvosolni a leginkább égető kérdéseket a kritikus szektorokban. Az ügynökség megszüntetése és a támogatások ezáltal drasztikus csökkenése azonban nehezen magyarázható az elnöki rendeletben

¹⁵ Az adatok forrása: *Total Obligations – Fiscal Year 2024*. [online]. Forrás: ForeignAssistance [2026. 03. 02.].

¹⁶ *Total Obligations – Fiscal Year 2024*.

¹⁷ *At USAID, Waste and Abuse Runs Deep*. [online], 2025. 02. 03. Forrás: The White House [2025. 05. 15.].

¹⁸ *At USAID, Waste and Abuse Runs Deep* 2025.

szereplő megfogalmazással, miszerint „a világbéke destabilizálását szolgálják”.¹⁹ A pazarlásként és visszaélésként feltüntetett USAID-kiadások esetében pedig felmerül a kérdés, hogy az összkifizetések szempontjából marginális, milliós nagyságrendű tételek valóban okot adnak-e a több évtizedes globális szintű program működésének leállítására.

A párizsi klímamegállapodás

Ugyan a párizsi klímamegállapodás nem nemzetközi szervezet, hanem multilaterális egyezmény, mégis rendkívül jelentős, mivel a 2015-ös megállapodást a világ minden országa aláírta. Létrejött az 1992-es Egyesült Nemzetek Éghajlatváltozási Keretegyezményének előképéhez (az úgynevezett kiotói jegyzőkönyvhöz) köthető, amely hasonló alapokra építve intézményesült együttműködést biztosít az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése és a globális felmelegedés fékezése érdekében. A megállapodás értelmében a részes államok ötéves célkitűzésekkel, saját maguk által meghatározott célok mentén lépnek fel a károsanyag-kibocsátás ellen, például azzal, hogy a gazdasági szereplők szabályozókkal, innovációösztönzéssel és a környezetkímélőbb technológiai modernizáció és átállás – akár anyagi – támogatásával csökkentik saját kibocsátásukat. Továbbá a fejlett országok évente 100 millió dolláros segílyt biztosítanak az elmaradottabb országok klímavédelemmel kapcsolatos projekteinek támogatására.²⁰

Az amerikai kilépés a párizsi megállapodásból nem új keletű, mivel első elnöksége alatt Donald Trump egyszer már kivette az Egyesült Államokat az egyezményből, amelyhez aztán a Biden-adminisztráció újból csatlakozott 2021 februárjában. Az Egyesült Államok szerepe azért is kiemelten fontos, mivel Kína után a második legnagyobb kibocsátónak számít,²¹ így nemcsak a példamutatás hiánya kellemetlen, de a kilépéssel jelentősen megnehezíti a többi ország számára is a közös célok elérését. A szervezet elhagyásához való ragaszkodás egyik eleme maga Donald Trump, aki többször hangoztatta nyilvánosan a klímaváltozás tényével kapcsolatos kételkedését,²² azonban jelentős szerepet játszanak a gazdasági megfontolások is. Egyrészt az adminisztráció csökkenteni igyekszik a kormányzati kiadásokat, így ezeket a „zöld” támogatásokat is felszámolják, másrészt éppen az energiaipar és a fosszilis energiahordozók kitermelése és exportja jelenti azt a területet, ahol ezzel párhuzamosan a bevételeket is növelni szeretnék. Anyagi oldalról nézve így a „zöldtechnológiai átállás” költségei is megspórolhatók, ha a kormányzati szabályozás nem kényszeríti azt ki a profitorientált vállalkozásokból.²³

A politikai szándék megfogalmazását követően az Egyesült Államok kormánya végül 2025. január 27-én nyújtotta be hivatalos kérelmét az ENSZ-főtitkárnak, amely pontosan egy évvel később, 2026. január 27-én lépett hatályba.

¹⁹ *Reevaluating and Realigning United States Foreign Aid*. [online], 2025. 01. 20. Forrás: The White House [2025. 03. 24.].

²⁰ United Nations Climate Change: *What is the Paris Agreement?* [online]. Forrás: UNFCCC [2025. 03. 24.].

²¹ *GHG Emissions of All World Countries*. [online], 2024. Forrás: European Commission [2025. 03. 24.].

²² Cheung, Helier: *What does Trump Actually Believe on Climate Change?* [online], 2020. 01. 23. Forrás: BBC [2025. 03. 24.].

²³ *America First Investment Policy*. [online], 2025. 02. 21. Forrás: The White House [2025. 03. 25.].

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa (United Nations Human Rights Council, UNHRC)

Végül, de nem utolsósorban a trumpi elnöki rendeletek kivezették az Egyesült Államokat az ENSZ Emberi Jogi Tanácsából is. Ez valamelyest kisebb visszhangot kapott a nemzetközi sajtóban, mivel a lépéshez kevesebb hangzatos ideológiai indoklás társult. A szervezet 2006-ban jött létre az emberi jogok népszerűsítésének és védelmük biztosításának céljával. Fő feladata az ENSZ-tagállamokban az emberi jogok érvényesülésének, illetve a jogsértéseknek a vizsgálata, illetve az e területen jelentkező fontos kérdések tematizálása és napirenden tartása.²⁴

A gyakorlatban a kilépés azt jelenti, hogy az Egyesült Államok visszahívja az intézménybe delegált személyi állományát, továbbá megszünteti az összes ehhez kapcsolódó befizetést. 2023-ban az UNHRC költségvetésének 38,8%-a ugyan az ENSZ költségvetéséből származott, minden mást viszont az önkéntes alapon adományozó államok finanszíroztak a szervezetnek, amelyből a legjelentősebb részt a „nyugat-európai és mások” csoport folyósította.²⁵ Ebbe tartozott az Egyesült Államok is. Ez alapján a WHO-hoz képest ugyan lényegesen kevesebb, a szervezet szempontjából azonban jelentős bevételkiesést jelent a Trump-adminisztráció döntése.²⁶

Egyéb nemzetközi szervezetek

2026 rendkívül turbulens hónappal indult, kiváltképpen az Egyesült Államok kül- és belpolitikájának tükrében. Előbbi esetében Nicolás Maduro venezuelai elnök elfogása és bíróság elé állítása,²⁷ a Grönland kapcsán felmerülő területi igények újbóli hangoztatása,²⁸ utóbbinál pedig az Egyesült Államok Bevándorlási és Vámügyi Hivatala (United States Immigration and Customs Enforcement, ICE) fellépéseit követő tüntetések²⁹ kapták a legtöbb sajtófigyelmet. Mindezen események mellett egy 2026. január 7-én megjelent elnöki rendeletben az Egyesült Államok kormánya további 66 nemzetközi szervezeti tagságát függesztette fel.³⁰ Ez a lépés szellemiségében teljes mértékben az előző év korai szakaszának mintázatát követte, mennyiségben azonban jóval meghaladta azt.

A dokumentum szövegezését tekintve is épít a korábban többször idézett 2025. február 4-ei rendeletre, szintén hangsúlyozva, hogy a listázott nemzetközi szervezetek

²⁴ Parliamentarians for Global Action – United Nations Human Rights Council: *What is the UNHRC?* [online]. Forrás: Parliamentarians for Global Action [2025. 03. 26.].

²⁵ United Nations Human Rights Office of the High Commissioner: *Funding Trends*. [online], 2023. Forrás: OHCHR [2025. 03. 26.].

²⁶ *Withdrawing the United States from and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations* 2025.

²⁷ U.S. Department of State: *Nicolás Maduro Moros (Captured)*. [online]. Forrás: U.S. Department of State [2026. 01. 27.].

²⁸ Holland, Steve – Mason, Jeff – Erickson, Bo: *Trump Discussing How to Acquire Greenland, US Military Always an Option, White House Says*. [online]. 2026. 01. 07. Forrás: Reuters [2026. 01. 29.].

²⁹ Carnahan, Ashley: *Hundreds of Anti-ICE Protesters Shut Down Streets in Portland*. [online], 2026. 02. 02. Forrás: Fox News [2026. 02. 02.].

³⁰ *Withdrawing the United States from International Organizations, Conventions, and Treaties that Are Contrary to the Interests of the United States*. [online], 2026. 01. 07. Forrás: The White House [2026. 01. 30.].

működése ellentétes az Egyesült Államok érdekeivel. Ez leginkább továbbra is a klímaváltozás elleni fellépést érinti, azon belül is tizenegy nem ENSZ-alapú szervezetet és öt ENSZ-szervezetet, köztük az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményt (*United Nations Framework Convention on Climate Change*, UNFCCC).³¹ Ez ugyan egybevág a párizsi klímamegállapodásból való kilépéssel, jelentősége azonban sokkal nagyobb, hiszen maga a 2015-ös egyezmény is az UNFCCC alapjain nyugszik. Fontos azonban kiemelni, hogy az elnöki memorandum alapvetően politikai és adminisztratív utasítás a szükséges jogi lépések megkezdéséhez. A hivatalos szándék és az ezt alátámasztó narratíva tehát adott, az ENSZ főtitkárát azonban a jelen tanulmány megírásáig nem értesítették formálisan, írásban az Egyesült Államok kilépési döntéséről. Ez vonatkozik a többi, a memorandumban említett szervezetre és intézményre is, így jelenleg csupán egy politikai döntésről beszélhetünk, amelynek hivatalos végrehajtása az elkövetkező időszak kérdése lesz.

A UNFCCC kapcsán a számokat tekintve bizonyos értelemben helytálló az amerikai kormányzat azon narratívája, amely a pénzügyi hozzájárulásokat aránytalanul magasnak tartja a többi országhoz képest. E konkrét esetben az Egyesült Államok 2022 és 2024 között a szervezetre kiszabott hozzájárulások 22%-át biztosította, megelőzve Kínát, amely a befizetések 15%-ával járult hozzá a szervezet működéséhez.³² Amerika esetében ez 12 millió dollár ténylegesen befizetett összeget jelentett a 2023-as fiskális évben a UNFCCC számára, amely a szervezet teljes bevételének 14%-át tette ki.³³ Ezzel szemben az üvegházhatású gázok kibocsátásának mértékét figyelembe véve Kína több mint 2,5-szer akkora kibocsátással rendelkezik (a világ teljes kibocsátásának 29,2%-a), mint az USA (11,1%).³⁴ Fontos azonban kiemelni, hogy a UNFCCC keretegyezmény szövegében megjelenik a „közös, de differenciált felelősség és képességek”³⁵ megfogalmazás, amely végső soron a fejlett országok általi nagyobb fellépésre épül egy globális probléma megoldása érdekében. A strukturális aránytalanságok tehát bizonyos szempontból valósak, de már a kezdetek óta jelen vannak, és alapvetően összhangban állnak az ENSZ szellemiségével, a nagyobb (erősebb, gazdagabb) szereplők nagyobb tehervállalásával. Ez azonban a szervezet működésének „az Egyesült Államok érdekeivel ellentétes”³⁶ jellegét nem magyarázza.

Az 1. táblázat nagyságrendileg szemlélteti, hogy az Egyesült Államok hozzávetőlegesen mekkora kifizetési kötelezettségektől mentesíti magát a 2026 januárjában bejelentett kilépésekkel (amennyiben ezek ténylegesen meg is valósulnak). Fontos kiemelni, hogy csupán az éves kötelező és önkéntes hozzájárulások nagyságrendjét mutatja be, és nem feltétlenül tartalmazza a projektekhez vagy speciális alapokhoz kötött további forrásokat.

³¹ *Withdrawing the United States from International Organizations, Conventions, and Treaties that Are Contrary to the Interests of the United States* 2026.

³² *United Nations Framework Convention on Climate Change: Report of the Conference of the Parties on its Twenty-Eighth Session, Held in the United Arab Emirates from 30 November to 13 December 2023*. [online], 2024. 03. 15. Forrás: UNFCC [2026. 02. 04.].

³³ *U.S. Contributions to International Organizations*. [online], 2024. Forrás: state.gov [2026. 02. 04.].

³⁴ *GHG Emissions of All World Countries*. [online], 2025. Forrás: European Commission [2026. 02. 04.].

³⁵ *United Nations Framework Convention on Climate Change*: Article 3. [online], 1992. 05. 09. Forrás: UNFCC [2026. 02. 04.].

³⁶ *Withdrawing the United States from International Organizations, Conventions, and Treaties that Are Contrary to the Interests of the United States*. [online], 2026. 01. 07. Forrás: The White House [2026. 01. 30.].

1. táblázat: Az amerikai kormányzat befizetési kötelezettségei és önkéntes hozzájárulásai nemzetközi intézményekre lebontva

Szervezet/intézmény	Befizetett és befizetendő összeg 2024-ben (dollar)
Colombo Plan	13 157 073
Commission for Environmental Cooperation	3 050 000
Forum of European National Highway Research Laboratories	31 607
Inter-American Institute for Global Change Research	1 810 403
Intergovernmental Panel on Climate Change	1 500 000
International Cotton Advisory Committee	200 496
International Development Law Organization	17 136 843
International Institute for Justice and the Rule of Law	2 370 370
International Lead and Zinc Study Group	67 000
International Renewable Energy Agency	4 206 047
International Tropical Timber Organization	895 596
International Union for Conservation of Nature	23 018 131
Pan American Institute of Geography and History	323 935
Science and Technology Center Ukraine	26 697 493
Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme	200 000
International Residual Mechanism for Criminal Tribunals	16 859 394
International Trade Centre	151 568 903
UN Peacebuilding Fund	1 000 000
UN Conference on Trade and Development	800 242
UN Democracy Fund	3 500 000
UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women	17 945 229
UN Framework Convention on Climate Change	12 025 000
UN Institute for Training and Research	383 424
UN Population Fund	200 920 726
UN University	0
UN System Staff College	0
UN Conference on Trade and Development	800 242
Összesen:	500 468 154

Forrás: a szerző szerkesztése³⁷

A kilépés ezekből a szervezetekből nem feltétlenül jelenti azt, hogy a feltüntetett összegek egyből az amerikai kormányzat rendelkezésére állnának, hiszen a folyamatok hosszabb időt vesznek igénybe. Az így „megspórolt” félmilliárd dollár azonban a teljes amerikai költségvetés szintjén elenyészőnek számít, tehát komoly előrelépést nem lehetne elérni például az államadósság csökkentése érdekében. A politikai narratívába azonban annál jobban illeszkedik, hiszen egy milliós nagyságrendű szám soknak érződhet, és kézzelfogható eredményt jelent a választópolgárok felé. Az említett szervezetek szempontjából ezek a (be nem fizetett) összegek azonban sokkal kritikusabb

³⁷ Az adatok forrása: *U.S. Contributions to International Organization*. [online]. 2024. 07. 05. Forrás: State.gov [2025. 03. 25.].

szerepet játszanak, hiszen az alapvető működésük kerül veszélybe egy esetleges 10–20%-os bevételkiesés következtében.

Összegzés: okok és következmények

Kézenfekvő lehet gyorsan, egyetlen fő okra visszavezetni Trump elnök rendkívül gyors és széles kört érintő döntéseit, amelyekkel kivette az Egyesült Államokat az ENSZ-hez kapcsolódó multilaterális intézményrendszer fent említett részeiből és meghatározó nemzetközi megállapodásokból. Ennek azonban több, a hagyományos pártpolitikai szintnél mélyebbre nyúló gyökere van.

A legfontosabb szempont az Egyesült Államok kedvezőtlen gazdasági helyzete, ugyanis mind az államadósság, mind az adósságszolgálat értéke és költségvetési aránya évről évre folyamatosan növekszik.³⁸ Ez önmagában is fejtörést okoz a mindenkori amerikai kormánynak, azonban a 2024-es Trump-kampány egyik fő ígérete az árak és az infláció visszaszorítása volt, ezen a téren tehát az elnökségek van elszámolnivalója a választói felé is. Emiatt a kormányzat igyekszik minél több elhanyagolhatónak vagy feleslegesnek vélt kiadást „megnyirbálni”, a politikai narratívában pedig gazdaságilag és ideológiailag is teherként azonosítani azokat, hogy a külföldi kifizetésekből felszabaduló (ugyan nem kifejezetten jelentős) forrásokat más célokra fordítsa, vagy kifejezetten megtakarítsa. Ez az összeg az amerikai költségvetés tekintetében 10–15 milliárd dollárt jelent,³⁹ szemben a 6,8 ezer milliárd dolláros 2024-es évi összes kormányzati kiadással.⁴⁰

A források felszabadításának politikai sikerként való elkönyvelése kedvező egy, az elnök személyére és karakterére erősen építő kormányzat kommunikációs tevékenysége szempontjából is. A Trump által közvetíteni kívánt határozottság, céltudatosság és maga az erőpolitika, amit sok esetben alkalmaz, illeszkedik a választók felé tett ígéreteihez és a MAGA (*Make America Great Again*) narratívához.

Azonban az Egyesült Államok nemzetközi partnerei szempontjából ezek a lépések rombolóan hatnak kifelé. A jelenlegi világrend és a multilaterális intézményrendszer alappillérei, a kölcsönös bizalom és konstruktív együttműködés szelleme kérdőjeleződik meg azon államok részéről, amelyek következetes és kiszámítható partnerként tekinthetnek eddig az Egyesült Államokra. Washington mint általánosan a legfőbb finanszírozó számára kétségkívül pénzügyi terhet jelent a jelenlegi intézményrendszer fenntartása, azonban a hagyományosan „nyugati” országok közötti kohézió végső soron nagyobb erőt jelent, mint az ezáltal felszabadított pénzeszegek bármilyen más célra való felhasználása.

Az azonban egyértelműen látszik, hogy a trumpi retorika és tárgyalástechnika sokkal hatékonyabban működik a bilaterális kapcsolatok terén, mint egy olyan nemzetközi intézményben, amely a szuverén államok egyenlőségére épül, ezért az elnök igyekszik az Egyesült Államok „kényesebb” ügyeit minél szűkebb keretek között rendezni. Erre

³⁸ *Public Debt of the United States from 1990 to 2023*. [online], 2024. 07. 05. Forrás: Statista [2025. 03. 25.].

³⁹ Megjegyzés: ez az elemzésben részletesen is tárgyalt intézményekből való kilépésből és a kifizetések megszüntetéséből felszabaduló összeg.

⁴⁰ *Monthly Budget Review: Summary for Fiscal Year 2024*. [online] Forrás: Congressional Budget Office [2025. 03. 27.].

kiváló példát jelentenek a kereskedelempolitikai tárgyalások, amelyeket mindkét elnöki ciklusának elején Kanadával és Mexikóval kétoldalú formátumban, erőpozícióból folytatott le, engedményeket csikarva ki az arányaiban erősebb függésben lévő kereskedelmi partnerektől. Ez a fő oka annak is, hogy európai szövetségeseivel is sokkal inkább szeretne kétoldalúan tárgyalni, mint az EU27-ek közös érdekeit képviselő intézményi vezetőkkel, akik a teljes uniós gazdasági, kereskedelmi, technológiai potenciállal a hátuk mögött fajsúlyosabb – akár egyenlő – félként is tárgyalhatnak vele.

Más szempontból pedig az egyes nemzetközi intézményekből való kilépés teret is enged más hatalmaknak, hogy kitöltsék az Egyesült Államok hiánya által keletkező űrt. Erre ugyan jelenleg egy állam sem képes teljes mértékben – illetve nem mutat ilyen szándékot –, a tendencia azonban a 2025-ös Müncheni Biztonságpolitikai Konferencia tematikájaként is megjelölt multipolarizáció felé mutat.

A kérdés innentől kezdve leginkább az, hogy a Trump-kormányzat igyekszik-e alternatívát biztosítani példának okáért a megszüntetett USAID helyett, vagy az elnöki ciklus fennmaradó három évében folytatódik az eddig biztos alapnak vélt nemzetközi együttműködések és támogatások szisztematikus leépítése. A kétoldalú kapcsolatok és együttműködések rövid távon gyorsabban és hatékonyabban érik el a kívánt célokat, hosszú távon azonban egy „lassan, de biztosan” működő szövetségi rendszer jobban támogatja az Egyesült Államok globális hatalmának megtartását, mint a mindenkivel szemben alkalmazott erőpolitika.

Európai szemszögből az Egyesült Államokat többek között mindig is az különböztette meg más hatalmaktól, hogy hosszú távú és megbízható partnernek bizonyult mind politikailag, mind gazdaságilag, mind pedig katonailag. Az elemzésben tárgyalt kilépések önmagukban természetesen kevesek a több évtizedes bizalom teljes lerombolására, azonban olyan precedenst jelentenek, amely bizonytalanabbá és kiszámíthatatlanabbá teszi a világpolitikát, és erodálja az évtizedek alatt kiépült világrend alapjául szolgáló intézményrendszert.

Felhasznált irodalom

- America First Investment Policy*. [online], 2025. 02. 21. Forrás: The White House [2025. 03. 25.].
- At USAID, Waste and Abuse Runs Deep*. [online], 2025. 02. 03. Forrás: The White House [2025. 06. 15.].
- Atkinson, Emily: *JD Vance Attacks Europe over Free Speech and Migration*. [online], 2025. 02. 15. Forrás: BBC News [2025. 03. 24.].
- Carnahan, Ashley: *Hundreds of Anti-ICE Protesters Shut Down Streets in Portland*. [online], 2026. 02. 02. Forrás: Fox News [2026. 02. 02.].
- Cheung, Helier: *What does Trump Actually Believe on Climate Change?* [online], 2020. 01. 23. Forrás: BBC News [2025. 03. 24.].
- Desilver, Drew: *What the Data Says about U.S. Foreign Aid*. [online], 2025. 02. 06. Forrás: Pew Research Center [2025. 03. 24.].
- Distribution of Contributions to the World Health Organization (WHO) in 2024–2025, by Type*. [online], 2025. január. Forrás: Statista [2025. 03. 23.].
- GHG Emissions of All World Countries*. [online], 2024. Forrás: European Commission [2025. 03. 24.].
- GHG Emissions of All World Countries*. [online], 2025. Forrás: European Commission [2026. 02. 04.].

- Holland, Steve – Mason, Jeff – Erickson, Bo: *Trump Discussing How to Acquire Greenland, US Military Always an Option, White House Says*. [online]. 2026. 01. 07. Forrás: Reuters [2026. 01. 29.].
- Krever, Mick – Salem, Mostafa: *'Trump Gaza is Finally Here!': US President Promotes Gaza Plan in AI Video*. [online], 2025. 02. 26. Forrás: CNN [2025. 05. 03.].
- Margesson, Rhoda – Zanolli, Jim: *The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA): Overview and U.S. Funding Prohibition*. [online], Forrás: congress.gov [2025. 05. 02.].
- McDonald, Jessica: *Q&A on Trump's Impending Exit from the World Health Organization*. [online], 2025. 01. 30. Forrás: FactCheck [2025. 03. 23.].
- Monthly Budget Review: Summary for Fiscal Year 2024*. [online]. Forrás: Congressional Budget Office [2025. 03. 27.].
- Parliamentarians for Global Action – United Nations Human Rights Council: *What is the UNHRC?* [online]. Forrás: Parliamentarians for Global Action [2025. 03. 26.].
- Public Debt of the United States from 1990 to 2023*. [online], 2024. 07. 05. Forrás: Statista [2025. 03. 25.].
- Public Law 118-47-MAR. 23, 2024 – Further Consolidated Appropriations Act, 2024*. [online], 2024. 03. 23. Forrás: govinfo.gov [2025. 05. 10.].
- Reevaluating and Realigning United States Foreign Aid*. [online], 2025. 01. 20. Forrás: The White House [2025. 03. 24.].
- Timeline: WHO's COVID-19 Response*. [online]. Forrás: World Health Organization [2025. 03. 26.].
- United Nations Framework Convention on Climate Change: *Report of the Conference of the Parties on its twenty-eighth session, held in the United Arab Emirates from 30 November to 13 December 2023*. [online]. 2024. 03. 15. Forrás: UNFCCC [2026. 02. 04.].
- United Nations Framework Convention on Climate Change: *The Paris Agreement*. [online], 2015. 12. 12. Forrás: UNFCCC [2025. 05. 18.].
- United Nations Framework Convention on Climate Change: Article 3*. [online], 1992. 05. 09. Forrás: UNFCCC [2026. 02. 04.].
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner: *Funding Trends*. [online], 2023. Forrás: OHCHR [2025. 03. 26.].
- U.S. Contributions to International Organizations*. [online], 2024. Forrás: state.gov [2026. 02. 04.].
- U.S. Department of State: *Nicolás Maduro Moros (Captured)*. [online]. Forrás: state.gov [2026. 01. 27.].
- What We Do*. [online]. Forrás: World Health Organization [2025. 03. 26.].
- What is the Paris Agreement?* [online]. Forrás: United Nations Climate Change [2025. 03. 24.].
- Withdrawing the United States from the World Health Organization*. [online], 2025. 01. 20. Forrás: The White House [2025. 03. 23.].
- Withdrawing the United States from and Ending Funding to Certain United Nations Organizations and Reviewing United States Support to All International Organizations*. [online], 2025. 02. 04. Forrás: The White House [2025. 05. 10.].
- Withdrawing the United States from International Organizations, Conventions, and Treaties that Are Contrary to the Interests of the United States*. [online], 2026. 01. 07. Forrás: The White House [2026. 01. 30.].